

CENTRUL PENTRU DREPTURILE OMULUI DIN MOLDOVA
ЦЕНТР ПО ПРАВАМ
ЧЕЛОВЕКА В
МОЛДОВЕ
THE CENTER FOR
HUMAN RIGHTS
OF MOLDOVA

MD-2012, Moldova, Chișinău,
str. Sfatul Țării, 16

Tel: 234 – 800; Fax: 225 – 442
E-mail: cpdom@mdl.net

12.08.2013 nr. 01-10/9
la nr. _____ din _____

**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**

str. Alexandru Lăpușneanu nr.28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

Prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, articolele 38 alin. (1) lit. c) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995 și articolul 31 din Legea cu privire la avocații parlamentari nr. 1349-XIII din 17 octombrie 1997

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
INTRARE NR. 36a
12 08 20 13

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. Aurelia Grigoriu,
2. Avocat parlamentar,
3. Municipiul Chișinău, str. Sfatul Țării 16
4. Tel: (022) 234 800

II. OBIECTUL SESIZĂRII

5. Prezenta sesizare are ca obiect de examinare prevederile pct. (6) și (7) din art. 3 din Legea privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte nr.273-XIII din 09.11.94 cu modificările sale ulterioare operate prin art. II din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 187 din 11.07.2012, după cum urmează:

- **pct.6** „*Buletinele de identitate și permisele de ședere se completează în limba de stat*”
- **pct.7** „*Denumirea câmpurilor informaționale din buletinul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova se indică în limba de stat și în limba rusă*”

6. Avocatul parlamentar consideră că aceste modificări contravin art.10, 16, 28, 54 din Constituția Republicii Moldova, art.12 din Declarația universală a drepturilor omului, art.8 din Convenția Europeană a Drepturilor omului, art. 17 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art.11 din Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale.

III. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

7. Prin art. II din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 187 din 11.07.2012, au fost operate modificări la pct. (6) și (7) din art. 3 din Legea privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte nr.273-XIII din 09.11.94. Normele indicate au fost expuse în următoarea redacție pct.(6) „ *Buletinele de identitate și permisele de ședere se completează în limba de*

stat”, iar pct. (7) „Denumirea cîmpurilor informaționale din buletinul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova se indică în limba de stat și în limba rusă”.

8. În redacția veche a legii, art. 3 alin.(6) din Legea privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, era indicat următoarele: „Buletinele de identitate se completează în limba de stat, în limbile rusă și engleză, cu excepția buletinului de identitate pentru refugiați și buletinului de identitate pentru beneficiarii de protecție umanitară, care se completează numai în limba de stat “. Alin. (7) din lege prevedea „La întocmirea buletinelor de identitate în limba rusă, **la cerința persoanei care aparține unei minorități naționale se indică patronimicul în conformitate cu normele limbii sale materne**”.

9. Astfel, în sensul alin. (2) al art. 10 din Constituție expres este prevăzut: „Statul recunoaște și garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase”.

10. Potrivit alin.(1) articolul 16 din Constituția Republicii Moldova, Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

11. În sensul alin.(1) din art. 28 din Constituție, statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

12. În art. 54 Constituția Republicii Moldova conține o clauză generală de restrângere a exercițiului unor drepturi. Ea reia în mare parte prevederile paragrafelor 2 ale articolelor 8-11 ale Convenției europene a Drepturilor Omului. Jurisprudența Curții europene de la Strasbourg a extins aceste prevederi și celorlalte drepturi relative. Astfel, condițiile pe care o ingerință în exercițiul unui drept trebuie să le îndeplinească sunt următoarele: Ingerința trebuie să fie prevăzută de lege, să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică, să fie proporțională scopului urmărit.

13. În sensul Legii cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor, prin persoane aparținînd minorităților naționale se înțeleg persoanele care domiciliază pe teritoriul Republicii Moldova, sînt cetățeni ai ei, au particularități etnice, culturale, lingvistice și religioase prin care se deosebesc de majoritatea populației - moldoveni - și se consideră de altă origine etnică(art.1). Potrivit art.4 alin. (1) Statul garantează persoanelor aparținînd minorităților naționale dreptul la egalitate în fața legii și la protecție egală în fața legii.

14. Potrivit art.16 din Legea cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor¹ (1) Persoanele aparținând minorităților naționale *au dreptul să-și utilizeze numele, prenumele și patronimicul (dacă acesta se folosește în limba lor maternă), inclusiv în acte oficiale, în forma acceptată în limba lor maternă.* (2) Dacă în limba maternă a persoanei aparținând unei minorități naționale se folosește un alt alfabet decât cel latin, numele, prenumele și patronimicul ei se transliterează în limba moldovenească în conformitate cu normele ei de transliterare a numelor străine. (3) *La înregistrarea actelor de stare civilă și la perfectarea actelor de identitate este obligatoriu să se țină cont de voința persoanei referitor la utilizarea dreptului stabilit la alin.(1).*

15. Potrivit alin.(2) art.28 din Codul Civil al Republicii Moldova, Numele cuprinde numele de familie și prenumele, iar în cazul prevăzut de lege, și *patronimicul.*

16. Prin urmare, art. 4 din Constituție, prevede următoarele (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale. Aderînd la actele internaționale Republica Moldova și-a asumat obligația de a le respecta necondiționat și cu bună-credință.

17. Republica Moldova, fiind unul dintre statele participante la Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (O.S.C.E), își conformează cadrul legislativ la standardele internaționale privind protecția drepturilor omului. În materializarea acestei idei, Parlamentul a adoptat Legea minorităților naționale, oportunitatea căreia rezultă din obligația Republicii Moldova de a stabili în cadrul său legal minimul de garanții pentru protecția drepturilor minorităților naționale.

18. De remarcat că Republica Moldova este parte la un șir de instrumente juridice internaționale referitoare la drepturile omului, dintre care o incidență directă asupra cauzei examinate are Documentul Reuniunii de la Copenhaga a Conferinței pentru Dimensiunea Umană a O.S.C.E din 29 iunie 1990².

19. Republica Moldova aderat la Carta de la Paris pentru o nouă Europă din 21.11.1990³. Potrivit prevederilor cartei, statele își afirmă că identitatea etnică,

¹ Legea Nr. 382 din 19.07.2001

² Hotărîre parlamentului privind aderarea Republicii Moldova la instrumentele juridice internaționale referitoare la drepturile omului nr. 707-XII din 10.09.91

³ Aderat prin Hot. Parl. nr.707-XII din 10.09.91

culturală, lingvistică și religioasă a minorităților naționale va fi protejată, iar persoanele aparținând acestor minorități au dreptul de a exprima liber, prezerva și dezvolta această identitate, fără nici o discriminare și în condițiile unei depline egalități în fața legii.

20. Art.11 alin(1) din Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale⁴ obligă părțile să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi numele și *prenumele (patronimicul)* sale în limba minoritară, precum și dreptul la recunoașterea oficială a acestora. 2) Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a expune în limba sa minoritară însemne, inscripții și alte informații cu caracter privat, vizibile pentru public.

21. Curtea europeană a reiterat de nenumărate ori că concepția de „viață privată” este un termen larg care nu are o definiție exhaustivă. Acesta include integritatea fizică și psihologică a persoanei (a se vedea *Pretty v. the United Kingdom*, nr. 2346/02, § 61, *ECHR 2002-III*, și *Y.F. v. Turkey*, nr. 24209/94, § 33, *ECHR 2003-IX*). Noțiunea de autonomie personală este un principiu important care subliniază interpretarea garanțiilor prevăzute de articolul 8 al Convenției. În baza acestui principiu, este oferită protecția sferei personale a fiecărei persoane, inclusiv dreptul de a stabili detalii ale identității sale ca ființă umană individuală (a se vedea *Burghartz v. Switzerland*, 22 februarie 1994, § 24, *Series A nr. 280-B*; *Christine Goodwin v. the United Kingdom [GC]*, nr. 28957/95, § 90, *ECHR 2002-VI*).

22. Într-o hotărâre mai recentă, în cauza *S. and Marper v. the United Kingdom ([GC]*, nr. 30562/04 și 30566/04, § 66, 4 decembrie 2008), Curtea a decis că apartenența etnică a persoanei constituie un aspect esențial al identității persoanei și, prin urmare, cade sub incidența articolului 8 al Convenției.

23. Deși obiectul articolului 8 al Convenției în mare parte are drept scop să asigure protecția persoanei de ingerința arbitrară a autorităților publice, acesta nu se limitează la obligația statului de a se abține de la o asemenea ingerință. Suplimentar la această obligațiune primară negativă ar putea să existe obligațiuni pozitive inerente respectării efective a vieții private. Aceste obligațiuni ar putea implica adoptarea unor măsuri menite să asigure respectarea vieții private (a se vedea *X and Y v. the Netherlands*, 26 martie 1985, § 23, *Series A nr. 91*). Hotărârea între obligațiunile pozitive și negative ale statului în baza acestei prevederi nu conduc întotdeauna la definiții exacte; cu toate acestea, principiile aplicabile sunt similare. În ambele contexte trebuie acordată atenția echilibrului echitabil care trebuie să existe între interesele competitive ale persoanei individuale și ale comunității în întregime, și în ambele contexte este recunoscută o anumită marjă de

⁴ Ratificată prin Hot. Parl. nr.1001-XIII din 22.10.96

apreciere a statului (*a se vedea Paulík v. Slovakia, nr. 10699/05, § 43, ECHR 2006-XI (extracts)*).

24. Curtea a notat că, apartenența etnică a persoanei, concomitent cu astfel de aspecte ca numele, sexul, religia și orientarea sexuală, constituie un aspect esențial al vieții private și identității persoanei. Aceasta este mai cu seamă adevărat în contextul social actual al Republicii Moldova, în care problema apartenenței etnice a fost subiectul tensiunilor sociale și dezbaterilor aprinse o perioadă îndelungată de timp, și, ceea ce este mai important, atunci când apartenența etnică înregistrată a persoanei, spre deosebire de alte aspecte înregistrate ale identității, este decisivă la determinarea apartenenței etnice a copiilor săi și ale generațiilor viitoare (*Cauza Ciubotaru c. Moldovei (Cererea nr. 27138/04)*).

25. Raportînd dispozițiile legale contestate la normele constituționale și legale interne, precum și la normele internaționale în domeniu, Avocatul parlamentar notează că exigența **previzibilității legii** privește modul de receptare a conținutului actelor normative de către corpul social, în sensul de înțelegere a acestora, norma juridică trebuind să fie clară, inteligibilă, întrucât cei cărora li se adresează trebuie nu doar să fie informați în avans asupra consecințelor actelor și faptelor lor, ci să și înțeleagă consecințele legale ale acestora.

26. În acest sens, invocăm jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv *hotărârile din 26 aprilie 1979, 20 mai 1999, 4 mai 2000 și 25 aprilie 2006, pronunțate în cauzele Sunday Times împotriva Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Rekvenyi împotriva Ungariei, Rotaru împotriva României și, respectiv, Dammann împotriva Elveției*, prin care Curtea de la Strasbourg a reținut că o lege reprezintă o normă enunțată cu suficientă precizie, astfel încât orice persoană să prevadă consecințele ce pot decurge dintr-un act determinat. Așadar, norma este previzibilă atunci când oferă o anumite garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice. Sintagma "prevăzute de lege" conținută în art.8-11 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale semnifică mai întâi ca măsura dispusă să aibă o bază în dreptul intern, însă legea trebuie să aibă o anumită calitate.

27. Avocatul parlamentar consideră că la nivel de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se și previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de precis și clar pentru a putea fi aplicat. Astfel, formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anumite suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (*a se vedea în acest sens*

Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza Wingrove împotriva Regatului Unit, paragraful 40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza Rotaru împotriva României, paragraful 55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei, paragraful 59).

28. În consecință, considerăm că prin modificarea pct.6 și 7 din art.13 din Legea privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte nr.273-XIII din 09.11.94, s-a creat un vid legislativ în privința ***obligativității de a ține cont de voința persoanei aparținând minorităților naționale la utilizarea dreptului să-și utilizeze numele, prenumele și patronimicul în limba minoritară și dreptul la recunoașterea oficială a acestora.***

IV. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

29. Pentru considerentele expuse, călăuzindu-mă de prevederile art. 31 din Legea cu privire la avocații parlamentari, art.4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit.a) din Codul jurisdicției constituționale ***solicit*** exercitarea controlului constituționalității pct. (6) și (7) din art. 3 din Legea privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte nr.273-XIII din 09.11.94 cu modificările sale ulterioare operate prin art. II din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 187 din 11.07.2012.

Cu înalte considerațiuni,

Aurelia GRIGORIU
Avocat parlamentar

IV. DOCUMENTE ANEXATE

A. Prevederile actelor juridice internaționale cu privire la drepturile omului:

Declarația Universală a drepturilor omului* din 10.12.1948

Notă: Aderat la Declarație prin Hot. Parl. nr.217-XII din 8.07.90

Articolul 1

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de celelalte în spiritul fraternității.

Articolul 2

1. Fiecare se poate prevala de toate drepturile și de toate libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nici o deosebire, în special de rasă, de culoare, de sex, de limbă, de religie, de opinie politică sau de orice altă opinie, de origine națională sau socială, de avere, de naștere sau decurgând din orice altă situație.

2. Pe lângă aceasta, nu se va face nici o deosebire bazată pe statutul politic, juridic sau internațional al țării sau al teritoriului de care aparține o persoană, fie această țară sau teritoriu independente, sub tutelă, neautonome sau supuse unei limitări oarecare a suveranității.

Articolul 12

Nimeni nu va fi obiectul unor imixțiuni arbitrare în viața sa particulară, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondență, nici al unor atingeri ale onoarei sau reputației sale. Orice persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor astfel de imixțiuni sau atingeri.

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice* din 16.12.1966

Notă: Ratificat prin Hot. Parl. nr.217-XII din 28.07.90

Articolul 2

1. Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în prezentul Pact, fără nici o deosebire, în special de rasă, culoare, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

Articolul 17

1. Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața particulară, în familia, domiciliul sau corespondența sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei și reputației sale.
2. Orice persoană are drept la protecția legii împotriva unor asemenea imixțiuni sau atingeri.

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale* din 04.11.1950

Notă: Ratificată prin Hot. Parl. nr.1298-XIII din 24.07.97

Articolul 8. Dreptul la respectare a vieții private și de familie

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea

economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

Articolul 14. Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Carta de la Paris pentru o nouă Europă din 21.11.1990

Notă: Aderat prin Hot. Parl. nr.707-XII din 10.09.91

Drepturile omului, democrația și statul de drept

Ne angajăm să edificăm, să consolidăm și să întărim democrația ca unic sistem de guvernământ al națiunilor noastre, urmărind să ne ghidăm după următoarele:

Drepturile omului și libertățile fundamentale sunt inerente tuturor ființelor umane, inalienabile și garantate prin lege. Protecția și promovarea lor constituie prima îndatorire a guvernului. Respectarea lor reprezintă o garanție esențială în fața unui stat cu puteri excesive. Înfăptuirea și exercitarea lor deplină constituie baza libertății, dreptății și păcii.

Guvernul democratic se întemeiază pe voința poporului, exprimată periodic prin alegeri libere și corecte.

Democrația are ca fundament respectarea persoanei umane și a statului de drept. Democrația reprezintă cea mai bună garanție a libertății de expresie, a toleranței față de orice grupuri ale societății și a egalității șanselor pentru fiecare persoană. Democrația, prin caracterul său reprezentativ și pluralist, presupune responsabilitate față de electorat, obligația autorităților de a se conforma legii și exercitarea imparțială a justiției. Nimeni nu este deasupra legii.

Afirmăm că orice individ, fără discriminare, are dreptul la:

- libertatea de gândire, conștiință și religie sau de convingere;
- libertatea de expresie;
- libertatea de asociere și de întrunire pașnică;
- libertatea de mișcare;
- nimeni nu va fi supus:
 - unei arestări sau dețineri arbitrare;
 - unei torturi sau oricărui alt tratament sau pedepse aspre, inumane sau degradante;
- fiecare are, în plus, dreptul:
 - de a-și cunoaște și de a-și face respectate drepturile;
 - de a participa la alegeri libere și corecte;
 - de a fi judecat în mod echitabil și public dacă este acuzat de comiterea unui delict;
 - de a avea individual sau în asociere o proprietate și de a exercita activități individuale;
 - de a se bucura de drepturi economice, sociale și culturale.

Afirmăm că identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a minorităților naționale va fi protejată, iar persoanele aparținând acestor minorități au dreptul de a exprima liber, prezerva și dezvolta această identitate, fără nici o discriminare și în condițiile unei depline egalități în fața legii.

Vom asigura ca fiecare să se bucure de apărare efectivă, pe plan național și internațional, împotriva oricărei violări a drepturilor sale.

Respectarea deplină a acestor principii constituie baza pe care ne vom strădui să edificăm noua Europă.

Statele noastre vor coopera și își vor acorda sprijin reciproc pentru a face ireversibile cuceririle democratice.

Dimensiunea umană

Declarăm că hotărîrea noastră de a respecta drepturile omului și libertățile fundamentale este irevocabilă. Vom aplica pe deplin și vom dezvolta prevederile C.S.C.E. în domeniul dimensiunii umane.

Pornind de la Documentul Reuniunii de la Copenhaga a Conferinței asupra dimensiunii umane, vom coopera pentru întărirea instituțiilor democratice și promovarea aplicării principiului statului de drept. În acest sens, hotărîm convocarea unui seminar de experți, la Oslo, în perioada 4 - 15 noiembrie 1991.

Hotărîți să încurajăm prețioasa contribuție a minorităților naționale în viața societăților noastre, ne angajăm să îmbunătățim în continuare situația acestora. Reafirmăm profunda convingere că relațiile amicale între popoarele noastre, precum și pacea, dreptatea, stabilitatea și democrația reclamă protejarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a minorităților naționale și crearea condițiilor pentru promovarea acestei identități. Declarăm că

problemele referitoare la minoritățile naționale pot fi soluționate în mod satisfăcător numai într-un cadru politic democratic. Totodată, recunoaștem că drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie respectate pe deplin, ca parte a drepturilor universale ale omului. Conștienți de faptul că extinderea cooperării privind minoritățile naționale și îmbunătățirea protecției lor sunt necesare și urgente, hotărîm convocarea unei reuniuni de experți asupra minorităților naționale, care va avea loc la Geneva, în perioada 1 - 19 iulie 1991.

Ne exprimăm hotărîrea de a lupta împotriva tuturor formelor de ură rasială sau etnică, de antisemitism, xenofobie și discriminare față de orice persoană, precum și de persecuție pentru motive religioase sau ideologice.

Conform angajamentelor asumate în cadrul C.S.C.E., subliniem că libertatea de mișcare și de contacte între cetățenii noștri, precum și libera circulație a informației și ideilor sunt esențiale pentru menținerea și dezvoltarea societăților libere și a unor culturi înfloritoare. Salutăm intensificarea turismului și a călătoriilor între țările noastre.

Mecanismul dimensiunii umane și-a dovedit utilitatea și, ca urmare, suntem hotărîți să-l dezvoltăm prin includerea de noi proceduri, cuprinzînd, între altele, serviciile unor experți sau ale unui colegiu de personalități eminente, avînd experiență în problemele drepturilor omului care s-ar putea ridica în cadrul mecanismului. Vom asigura, în contextul mecanismului, participarea persoanelor private la protecția drepturilor lor.

În consecință, ne angajăm să extindem, în continuare, angajamentele noastre în această privință, îndeosebi cu prilejul Reuniunii de la Moscova a Conferinței asupra dimensiunii umane, fără a prejudicia obligațiile asumate în cadrul instrumentelor internaționale existente la care statele noastre pot fi părți.

Recunoaștem importanta contribuție a Consiliului Europei la promovarea drepturilor omului, principiilor democrației și statului de drept, precum și la dezvoltarea cooperării culturale. Salutăm pașii întreprinși de mai multe state participante în legătură cu aderarea lor la Consiliul Europei și la Convenția europeană a drepturilor omului. Salutăm, de asemenea, faptul că Consiliul Europei este gata să pună experiența sa în folosul C.S.C.E.

Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale* din 01.02.1995

Notă: Ratificată prin Hot. Parl. nr.1001-XIII din 22.10.96

Articolul 11

1) Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi numele și prenumele (patronimul) sale în limba minoritară, precum și dreptul la recunoașterea oficială a acestora, în conformitate cu modalitățile prevăzute în sistemul lor legal.

2) Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a expune în limba sa minoritară însemne, inscripții și alte informații cu caracter privat, vizibile pentru public.

3) În ariile locuite în mod tradițional de un număr substanțial de persoane aparținând unei minorități naționale Părțile vor depune eforturi, în cadrul sistemului lor legal, inclusiv, atunci când este cazul, în cadrul acordurilor încheiate cu alte state, și ținând seama de condițiile lor specifice, pentru expunerea denumirilor locale tradiționale, a denumirilor străzilor și a altor indicații topografice destinate publicului, deopotrivă în limba minoritară, acolo unde există o cerere suficientă pentru astfel de indicații.

B. Prevederi ale Constituției

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 15

Universalitatea

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată
Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

[Art.54 în redacția Legii nr.351-XV din 12.07.2001]

C. Prevederi ale legislației în vigoare

LEGE

privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte nr.273-XIII din 09.11.94

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.9/89 din 09.02.1995

Articolul 3. Buletinele de identitate. Permisul de ședere

(1) Buletinul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova se eliberează cetățenilor de la momentul nașterii pentru întrebuințare pe teritoriul republicii sau peste hotarele ei, în conformitate cu acordurile internaționale.

(1¹) Buletinul de identitate provizoriu se eliberează cetățenilor Republicii Moldova, pentru întrebuințare pe teritoriul țării, în cazul:

a) persoanei care a depus cerere privind eliberarea buletinului de identitate – pe perioada de confecționare a acestuia;

b) persoanei care nu posedă toate documentele necesare pentru eliberarea buletinului de identitate;

c) persoanei social vulnerabile – pentru a beneficia de asistență socială, medicală sau juridică;

d) persoanei care nu posedă act de identitate pentru efectuarea acțiunilor ce generează schimbarea sau retragerea buletinului de identitate;

e) persoanei reținute sau aflate în arest preventiv – la solicitarea organelor competente;

f) persoanei care renunță la numărul de identificare de stat și la evidența automatizată în Registrul de stat al populației.

(1²) Pentru buletinul de identitate provizoriu, termenul de valabilitate se stabilește de autoritatea emitentă și nu poate depăși un an, iar în cazul persoanelor care renunță la numărul de

identificare de stat și la evidența automatizată în Registrul de stat al populației, buletinul de identitate provizoriu se eliberează pe un termen de 10 ani.

(2) Buletinul de identitate pentru apatrizi se eliberează apatrizilor cărora li s-a recunoscut statutul de apatrid, precum și celor cărora li s-a acordat dreptul de ședere permanentă în Republica Moldova pentru întrebuințare pe teritoriul republicii.

(3) Buletinul de identitate pentru refugiați se eliberează persoanelor cărora li s-a acordat statutul de refugiat, indiferent de vîrstă, pentru întrebuințare pe teritoriul Republicii Moldova. Denumirea buletinului de identitate pentru refugiați se indică în limba de stat.

(3¹) Buletinul de identitate pentru beneficiarii de protecție umanitară se eliberează persoanelor cărora li s-a acordat protecție umanitară, indiferent de vîrstă, pentru întrebuințare pe teritoriul Republicii Moldova. Denumirea buletinului de identitate pentru beneficiarii de protecție umanitară se indică în limba de stat.

(4) Permisul de ședere provizorie se eliberează străinului căruia i s-a acordat sau i s-a prelungit, după caz, dreptul de ședere provizorie în Republica Moldova.

(4¹) Permisul de ședere permanentă se eliberează străinului, cu excepția apatrizilor, căruia i s-a acordat dreptul de ședere permanentă în Republica Moldova.

(5) Buletinele de identitate de orice fel și permisele de ședere conțin următoarele date:

a) numărul actului;

b) denumirea statului care a eliberat buletinul de identitate sau permisul de ședere
REPUBLICA MOLDOVA;

c) denumirea instituției care a eliberat buletinul de identitate sau permisul de ședere;

d) codurile și denumirile actelor:

CA – BULETIN DE IDENTITATE;

CC – BULETIN DE IDENTITATE PENTRU APATRIZI;

BP – BULETIN DE IDENTITATE PROVIZORIU;

RI – BULETIN DE IDENTITATE PENTRU REFUGIAȚI;

IH – BULETIN DE IDENTITATE PENTRU BENEFICIARI DE PROTECȚIE UMANITARĂ;

CR – PERMIS DE ȘEDERE PERMANENTĂ;

IR – PERMIS DE ȘEDERE PROVIZORIE PENTRU CETĂȚENI STRĂINI;

IC – PERMIS DE ȘEDERE PROVIZORIE PENTRU APATRIZI;

e) fotografia, care permite identificarea titularului;

f) semnătura personală a titularului (reprezentantului legal);

g) numele de familie;

h) prenumele;

i) cetățenia. Această informație nu se indică în buletinul de identitate și în permisul de ședere provizorie pentru apatrizi, în buletinul de identitate pentru refugiați și în buletinul de identitate pentru beneficiarii de protecție umanitară;

j) data nașterii;

k) numărul de identificare de stat. Această informație nu se indică în buletinul de identitate provizoriu al persoanei care renunță la numărul de identificare de stat și la evidența automatizată în Registrul de stat al populației;

l) sexul;

m) reședința și perioada acesteia. În cazul buletinului de identitate al cetățeanului Republicii Moldova, buletinului de identitate pentru apatrizi, permisului de ședere permanentă și buletinului de identitate pentru refugiați, această informație se indică în fișa de însoțire la aceste acte, eliberată în acest scop;

n) data eliberării;

o) numărul actului de identitate național (pentru permisele de ședere);

p) termenul de valabilitate a actului;

r) domiciliul și data înregistrării (cu excepția permiselor de ședere provizorie și a buletinului de identitate pentru beneficiarii de protecție umanitară);

- s) datele biometrice (grupa sanguină);
- t) numele, prenumele, semnătura persoanei responsabile și ștampila autorității emitente (pentru buletinele de identitate provizorii);
- u) date privind identitatea persoanei (în buletinele de identitate pentru refugiați și pentru beneficiarii de protecție umanitară).

(6) Buletinele de identitate și permisele de ședere se completează în limba de stat.

(7) Denumirea cîmpurilor informaționale din buletinul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova se indică în limba de stat și în limba rusă.

(8) Dacă în limba maternă a titularului buletinului de identitate se folosește un alt caracter decît cel latin, atunci la redarea numelui și a prenumelui în limba de stat ortografierea se face conform normelor gramaticale ale limbii de stat de transliterare a numelor străine. Numele și prenumele străinilor în permisele de ședere și în buletinele de identitate nu se traduc, dar se transcriu în conformitate cu datele din pașaportul național sau din documentul de călătorie introduse pe baza grafiei latine.

(9) În buletinele de identitate cu termen de valabilitate de la naștere pînă la 10 ani nu sînt necesare fotografia și semnătura personală a titularului.

(10) Buletinele de identitate se eliberează pe termen de valabilitate:

- a) de la naștere pînă la 10 ani;
- b) de la 10 pînă la 16 ani;
- c) de la 16 pînă la 25 ani;
- d) de la 25 pînă la 45 ani;
- e) de la 45 - pe viață.

(11) Buletinele de identitate pentru refugiați se eliberează pe un termen de 5 ani.

(11¹) Buletinele de identitate pentru beneficiarii de protecție umanitară se eliberează pe termen de un an.

(12) Valabilitatea permisului de ședere provizorie este limitată la perioada pentru care s-a acordat sau, după caz, s-a prelungit dreptul de ședere provizorie în Republica Moldova al titularului. Permisul de ședere provizorie se reînnoiește de fiecare dată cu ocazia prelungirii dreptului de ședere provizorie.

(12¹) Permisul de ședere permanentă se eliberează pe perioada valabilității actului de identitate național și se reînnoiește succesiv.

[Alin.13 exclus prin Legea nr.151 din 15.07.2011, în vigoare 12.08.2011]

(14) În permisele de ședere provizorie pentru străini se indică suplimentar:

[Lit.a,b) excluse prin Legea nr.187 din 11.07.2012, în vigoare 07.03.2013]

c) scopul șederii;

d) instituția, organizația sau persoana gazdă.

[Art.3 modificat prin Legea nr.187 din 11.07.2012, în vigoare 07.03.2013]

[Art.3 completat prin Legea nr.284 din 28.12.2011, în vigoare 10.02.2012]

[Art.3 modificat prin Legea nr.151 din 15.07.2011, în vigoare 12.08.2011]

[Art.3 completat prin Legea nr.266-XVI din 07.12.2007, în vigoare 28.12.2007]

[Art.3 modificat prin Legea nr.309-XVI din 01.12.05, în vigoare 30.12.05]

[Art.3 modificat prin Legea nr.447-XV din 13.11.03, în vigoare 12.02.04]

[Art.3 modificat prin Legea nr.1452-XV din 08.11.02, în vigoare 12.12.02]

[Art.3 modificat prin Legea nr.564-XV din 19.10.2001]

[Art.3 modificat prin Legea nr.960-XIII din 24.07.96]

L E G E

cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor

Nr.382-XV din 19.07.2001

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.107/819 din 04.09.2001

Art.4. - (1) Statul garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la egalitate în fața legii și la protecție egală în fața legii.

(2) Orice discriminare din motivul apartenenței la o minoritate națională este interzisă.

Art.16. - (1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să-și utilizeze numele, prenumele și patronimicul (dacă acesta se folosește în limba lor maternă), inclusiv în acte oficiale, în forma acceptată în limba lor maternă.

(2) Dacă în limba maternă a persoanei aparținând unei minorități naționale se folosește un alt alfabet decât cel latin, numele, prenumele și patronimicul ei se transliterează în limba moldovenească în conformitate cu normele ei de transliterare a numelor străine.

(3) La înregistrarea actelor de stare civilă și la perfectarea actelor de identitate este obligatoriu să se țină cont de voința persoanei referitor la utilizarea dreptului stabilit la alin.(1).

Codul Civil al Republicii Moldova

Cartea întâi

DISPOZIȚII GENERALE

nr. 1107-XV din 06.06.2002

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.82-86/661 din 22.06.2002

Articolul 28. Numele persoanei fizice

(1) Orice persoană fizică are dreptul la numele stabilit sau dobândit potrivit legii.

(2) Numele cuprinde numele de familie și prenumele, iar în cazul prevăzut de lege, și patronimicul.

(3) Numele de familie se dobândește prin efectul filiației și se modifică prin efectul schimbării stării civile, în condițiile prevăzute de lege.

(4) Prenumele se stabilește la data înregistrării nașterii, în baza declarației de naștere.